

Debatt: Ryssland och spannmålsavtalet med Ukraina

Introduktion

Som bekant har Ryssland vägrat förnya spannmålsavtalet med Ukraina. Ryssland förvarnade om det redan i mars 2023. Som villkor för att förlänga avtalet krävde Kreml fördelaktigare avtalsvillkor.¹ Och när man inte fick gehör för sina krav drog man sig ur. Detta har kommenterats och kritiserats av i stort sett alla massmedia i väst.²

När avtalet upphörde inledde Ryssland en omfattande missil- och drönarattacker i synnerhet mot hamnstaden Odessa, men även mot Mykolajiv och Izmail. Attackerna har gått ut på att förstöra spannmålslager.³

Bombat spannmålslager. Foto: Ukrainas militär

Kritiken mot Ryssland har varit massiv. Men det finns även röster som ställer upp till Rysslands försvar – det rör sig främst om proryska personer som hämtar sina argument från ryska källor och troll.

Nedan återger vi två insändare om denna fråga. Båda är från veckotidningen *Internationalen*. Den första försvarar Rysslands agerande och den andra kritiserar skarpt den första. Vi har kompletterat med noter för att ge ytterligare info.

Lästips:

Avtalstext: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/black_sea_grain_initiative_full_text.pdf

Engelska Wikipedia har en läsvärd redogörelse för avtalet och dess historia: [Black Sea Grain Initiative](#).

¹ [Rysslands krav på FN för att ingå nytt spannmålsavtal](#) (DN 19/7)

² Se t ex [Spannmålsavtalet förlängs inte](#) (SVT 17/7); [FN: Risk för hunger och död utan spannmålsavtal](#) (SvD 21/7) och [Efter brutna spannmålsavtalet – ökat antal attacker mot Odessa](#) (AB 25/7)

³ Ryssland anser således att spannmålssilos är viktiga militära mål, dvs att förstörandet av mat som annars skulle ha lättat på livsmedelbristen i bl a Afrika är prioriterade mål för Kremls militära kampanj. Man tar sig för pannan. För mig framstår det som krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten,

Därför bryter Ryssland exportavtalet med Ukraina

Insändare i *Internationalen* nr 32/2023

Internationalens artikel (27/7) om den ukrainska veteexporten missar en del viktiga poänger som förklarar varför Ryssland vägrade att förlänga avtalet, skriver *Åke Paulsson* i detta brev till redaktionen.

Endast 3 procent av den ukrainska exporten har gått till det som kan kallas fattiga länder enligt FN:s statistik och med det menas Etiopien, Jemen, Afghanistan, Sudan och Somalia. De tre största mottagarna är Kina, Spanien och Turkiet. Därefter kommer Italien, Nederländerna, Egypten och Bangladesh. Avtalet har möjliggjort export av 32,8 miljoner ton och nästan uteslutande till rika länder.

Avtalet slöts mellan Ryssland, Ukraina, Turkiet och FN för ett år sedan. I avtalet fanns fem så kallade systemuppgifter som inte har uppfyllts. Det gäller återupptagandet av driften av ammoniakledningen Togliatti–Odessa. Kievregimen valde i stället att spränga den.⁴ Vidare sade avtalet att sanktionerna mot rysk jordbruksexport och konstgödsel skulle upphöra liksom blockaden av försäkringstjänster och betalningstjänster.

Punkter som inte uppfylldes i avtalet:

- Återanslut den ryska banken Rosseljozbank till SWIFT-systemet.⁵
- Återuppta leveranser till Ryssland av jordbruksmaskiner och reservdelar.
- Lyft restriktioner mot försäkring och transportlogistik för ryska fartyg och gods.
- Återuppta ammoniakförsörjningen genom rörledningen Togliatti–Odessa.
- Frigör räkenskaper och finansiella aktiviteter för ryska gödsel företag.

De övergripande humanitära målen, det vill säga leverans till fattiga länder, har inte heller uppfyllts av Ukraina. Vidare hade Turkiet lovat att internera de av Ryssland frisläppta krigsfångarna från den ukrainska Azovbataljonen tills kriget var över. Men Turkiet bröt den överenskommelsen och fångarna släpptes för cirka en månad sedan tillbaka till Ukraina.⁶

Ryssland kommer i år att få en rekordskörd av vete och har lovat gratis leveranser till fattiga länder⁷ för att på något sätt gottgöra den intention som var syftet med spannmålsavtalet som Ukraina helt struntade i och som Turkiet och FN, som undertecknat avtalet, inte har genomdrivit.

Åke Paulsson

Felaktigt om spannmålsavtalet

Insändare i *Internationalen* nr 33/2023

I *Internationalen* 32/2023 vill *Åke Paulsson* apropå en notis i nr 30/2023 klargöra ”en del viktiga poänger som förklarar varför Ryssland vägrade att förlänga avtalet” om ukrainsk spannmålsexport över Svarta havet. Men nästan alla påståenden i Paulssons inlägg är felaktiga. Det skriver *Göran Högborg*.

⁴ Uppgiften att det var Ukraina-regeringen som sprängde ledningen kommer från ryska källor, t ex *Sputnik: Ukraine Blows Up Togliatti-Odessa Ammonia Pipeline in Kharkov Region*. Andra skyller på Ryssland, t ex *Russian forces repeatedly shell ammonia pipeline in Ukraine's Kharkiv region* (Reuters)

⁵ Swift är en organisation som hanterar finansiella transaktioner mellan banker och andra finansiella institutioner. Se: https://sv.wikipedia.org/wiki/Society_for_Worldwide_Interbank_Financial_Telecommunication. Ryssland utestängdes från Swift i mars 2022 pga invasionen av Ukraina. Därmed förhindras Ryssland att använda Swift för internationella betalningar.

⁶ Detta borde väl vara en fråga som rör Ryssland och Turkiet, och inte spannmålsavtalet?

⁷ [Putins nya drag – lovar gratis spannmål till Afrika](#) (*Expressen* 27/7 -23)

Åke Paulsson skriver: ”I avtalet fanns fem så kallade systemuppgifter som inte har uppfyllts.” Men ingen av dessa punkter ingår i avtalet.⁸ Punkterna är i stället krav som Ryssland ställt utöver avtalet, med syfte att häva bojkotten av Ryssland. Detta är inget som de andra parterna i överenskommelsen över huvud taget har tagit ställning till. Det handlar om sådant som anslutningen till SWIFT-systemet, leveranser av jordbruksmaskiner och reservdelar och lyftande av restriktioner kring fartygsförsäkringar.

Den punkt som Paulsson pekar ut som viktigast ”gäller återupptagandet av driften av ammoniakledningen Togliatti–Odessa. Kievregimen valde i stället att spränga den.”

Men avtalet handlar bara om skydd av hamnarna och transportsträckorna över Svarta havet:

Syftet med detta initiativ är att underlätta säker navigering för export av spannmål och relaterade livsmedel samt gödsel, inklusive ammoniak från hamnarna i Odesa, Tjornomorsk och Juzhne [Yuzhny] (”de ukrainska hamnarna”).

Den ammoniakpipeline som Paulsson pekar på nämns alltså över huvud taget inte i avtalet. Ryssland erkänner detta, men menar att transport av ammoniak till hamnarna ”fastän den inte nämns impliceras av överenskommelsen”(Reuters 26/5 -23).⁹

Ammoniakledningen har varit ur bruk ända sedan den fullskaliga invasionens början. Ukraina säger att Ryssland vid upprepade tillfällen har bombat denna pipeline. Den 5 juni rapporterades att anläggningen var ur funktion (UN News 10/7 -23)¹⁰. Ingen sida har hittills presenterat några bevis för vem som är ytterst ansvarig för att ledningen skadats. Men Paulsson vet alltså med säkerhet att det är Kiev som är skyldig.

Reuters skriver 16/6 -23 angående hur mycket av den ukrainska exporten som gått till de fattigaste länderna: ”FN har alltid sagt att överenskommelsen är en kommersiell satsning och inte avsedd att vara enbart humanitär, men att den gynnade fattiga länder genom att sänka livsmedelspriserna globalt.”¹¹

Paulsson är dock mer imponerad av den ryska omtanken om fattiga länder:

Ryssland kommer i år att få en rekordskörd av vete och har lovat gratis leveranser till fattiga länder för att på något sätt gottgöra den intention som var syftet med spannmålsavtalet som Ukraina helt struntade i.

Paulsson syftar alltså på att Ryssland lovat ge [upp till] 50 000 ton vete i gåva, som ska kompensera bortfallet av den ukrainska spannmålsexporten. Då är det bra att känna till att under det år som avtalet har varit i kraft har Ukraina exporterat 32 miljoner ton spannmål som levererats till 45 länder på 3 kontinenter (UN News 10/7 -23). Den utlovade gåvan motsvarar alltså drygt 1,5 promille av den ukrainska spannmålsexporten som kanske nu uteblir.

Den ryska imperialismen har nu följt upp avtalet på sitt eget sätt med att bomba sönder anläggningar för export av Ukrainska skördar samt förklarat Ukrainas hamnar i blockad. Den ryska sprängningen av Kachovkadammen leder till att jordbruket kollapsar i Södra Ukraina. Dagens imperialistiska Ryssland fortsätter med den svältpolitik som Stalin riktade mot Ukraina på 1930-talet¹².

Göran Högberg

⁸ Avtalet (på engelska): https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/black_sea_grain_initiative_full_text.pdf.

⁹ [Black Sea grain deal slow to get moving after extension](#)

¹⁰ [One year of the Black Sea Initiative: Key facts and figures](#)

¹¹ [Russian officials say Black Sea grain deal can't be extended](#)

¹² Syftar på den ukrainska svältkatastrofen 1932-33. Se <https://sv.wikipedia.org/wiki/Holodomor>